

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för utbildningsvetenskap

Anknytningsprocessens plats i förskolan

Ett urval av förskollärares uppfattningar om
anknytningsprocessen hos förskolebarn

Fanny Ritola & Mimmi Sterner

2022

Examensarbete, Grundnivå (yrkesexamen), 15 hp
Didaktik
Förskolläraryrket

Handledare: Annie Hammarberg
Examinator: Peter Gill

Förord

Vi är två studenter som under vår VFU period har fångat upp ett stort intresse för barns anknytning i förskolan. Intresset för anknytning fick oss att vilja skriva detta arbete för att genom olika teorier och intervjuer kunna skapa oss en uppfattning om hur anknytningen i förskolan utspelar sig och varför just anknytningen är så viktig för de små barnen. Vi planerade att intervjua ett urval förskollärare. Vi valde ut ett antal olika förskolor där vi uppfattade att arbetssätten skiljer sig åt. Genom att göra detta hoppas vi få ett brett perspektiv på anknytningen ur olika synvinklar och vill med denna studie presentera vårt resultat.

Vi vill rikta ett stort tack till de förskolor och förskollärare som har ställt upp i denna studie samt vår handledare Annie Hammarberg som har varit en stöttepelare under hela denna process.

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	1
INLEDNING	2
BAKGRUND	2
ANKNYTNINGSTEORIN	3
TRYGG OCH OTRYGG ANKNYTNING.....	4
TRYGG BAS.....	5
TRYGGHETSCIRKELN	6
INRE ARBETSMODELLER	6
BARNPERSPEKTIVET PÅ ANKNYTNING	7
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	9
DATAINSAMLINGSSTRATEGI	10
VAL AV INTERVJUINSAMLINGS METOD	10
VAL AV INTERVJUPERSONER.....	11
VAL AV FÖRSKOLLÄRARE	11
FÖRSKOLORNA SOM DELTOG	12
GENOMFÖRANDE AV INTERVJUERNA	13
VETENSKAPSRÅDET	13
TILLVÄGAGÅNGSÅTT	14
UTVECKLING AV INTERVJUMALL.....	14
TILLÄGGSINTERVJUER VIA ZOOM.....	15
SAMMANSTÄLLNING OCH BEARBETNING AV DATA	15
RESULTAT	16
FÖRSKOLLÄRARNAS ARBETSSÅTT FÖR ATT SKAPA TRYGGA BARN	16
FAKTORER SOM PÅVERKAR ANKNYTNINGSPROCESSEN	19
MILJÖN PÅVERKAR BARNENS ANKNYTNING.....	20
FÖRSKOLLÄRARNAS SYNSÅTT PÅ SAMSPLET MELLAN ANKNYTNING OCH LÄRANDE	21
SAMMANFATTNING AV RESULTAT	22
DISKUSSION	23
METODDISKUSSION	23
RESULTATDISKUSSION	24
DET FÖRSTA MÖTET	25
FÖRSKOLLÄRARENS SYNSÅTT OCH ARBETSSÅTT	26
ANKNYTNING UTIFRÅN MILJÖPERSPEKTIV	26
ANKNYTNING OCH LÄRANDE- HUR HÅLLER DET SAMMAN?.....	27
FÖRSKOLANS LÄROPLAN	27
SLUTSATS	28
REFERENSER	30
BILAGOR	32
BILAGA 1	32
BILAGA 2	33
BILAGA 3	35

Ritola, F & Sterner, M. (2021). *Anknytningsteorins plats i förskolan - Ett urval av förskollärares uppfattningar om anknytningsprocessen hos förskolebarn*. Examensarbete i didaktik. Förskolläraryrket. Akademin för utbildning och ekonomi. Högskolan i Gävle.

Sammanfattning

Syftet med detta examensarbete är att synliggöra förskollärares arbetssätt kring små barns anknytning. Arbetet sätter fokus på anknytningens betydelse och hur förskollärare resonerar angående små barns första tid i förskolan. För att undersöka syftet användes halvstrukturerade kvalitativa intervjuer som metod. Intervjuerna har spelats in med ljudupptagning.

Teorier som har använts för att kunna tolka och analysera materialet är Bowlby's anknytningsteori. I arbetet används begreppen *anknytning*, *trygg bas* samt *trygg och otrygg anknytning* för att lättare kunna se anknytningen som en viktig faktor när det kommer till att skapa trygga barn i förskolan.

Resultatet visar förskollärarnas arbetsprocess i förskolan, hur de arbetar och vad anknytning betyder för trygghetsarbetet i förskolan. Förskollärarna belyser innebörden med ordet anknytning och hur de upplever kopplingen till omsorg. I resultatet framkom att förskollärarna saknar skrivningar i förskolans läroplan om anknytning.

Nyckelord: Anknytningsprocesser, Förskollärare, Omsorg, Trygghetscirkeln

Inledning

I förskolans verksamhet finns det olika sätt att möta och utforma barns första tid.

Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018, s.15) belyser vikten av att barnen ska få en pedagogisk verksamhet utifrån omsorg och aktivitet. Från målet i läroplanen tolkar vi det som trygghet och omsorg är två avgörande komponenter i barnens anknytning och utvecklingsfaser i förskolan. I läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018, s.13) står det att varje barn ska få förutsättningar att utveckla sin nyfikenhet, kreativitet och lust för att leka och lära.

I förskolans läroplan (Skolverket, 2018) används inte ordet anknytning, utan det symboliseras med trygghet, hur barnen kan få en trygg vardag i förskolans verksamhet. Patel och Davidson (2019) skriver att ett forskningsarbete alltid börjar med ett problem. Ett problem som du som forskare vill undersöka och lära dig mer om. Även om det är ordet problem som används så behöver det inte vara ett problem utan kan istället vara något som väckt ditt intresse om området du vill undersöka. I denna studie är vårt syfte att öka kunskapen om barns anknytning i förskolan. Vi är intresserade av hur barns anknytning i förskolan påverkar deras utveckling och lärande. Vi har valt att undersöka hur förskolor arbetar med anknytning och lärande på olika sätt.

Bakgrund

Små barn spenderar stor del av sitt liv i förskolan. För att barnen ska känna en trygghet i förskolan så krävs det att de upplever en trygg anknytning till någon eller någonting där. I detta arbete skriver vi mycket om anknytningspersoner vilket är en viktig del i just tryggheten på förskolan. Barnen ska kunna ha en anknytningsperson på förskolan som barnet kan söka tröst och stöd hos. Detta arbete fokuserar på barnens anknytningsprocesser i förskolan, hur de skapar en trygg anknytning och vad som kan påverka anknytningen positivt eller negativt.

Brandtzæg, Torsteinson och Øiestad (2016, s.18) belyser vad som menas med barns anknytning. Författarna skriver att barn vill säkra sin trygghet och överlevnad som då kallas anknytning.

I läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018 s.7) beskrivs vikten av en helhetssyn av barnens utbildning. Omsorg, lärande och utveckling skapar en helhet för barnens livslånga lärande och är betydande för barnens anknytningsbehov. Enligt våra erfarenheter finns det många olika sätt att arbeta med anknytning och relationsskapande i förskolan till exempel vid små barns första tid på förskolan.

Brandtzæg et al. (2016, s.28) menar att anknytning minskar små barns stress, genom att skapa en trygghet till en anknytningsperson kan det lindra barns oro och stress. Författaren beskriver kvalitet i förskolan som en av de viktigaste faktorerna för barnen. Genom att knyta an till flera anknytningspersoner minskar stressen hos barnet och de kan utveckla en trygghet menar Brandtzæg et al. (2016, s.28).

Anknytningsteorin

När barn börjar i förskolan utsätts dem för mycket nya intryck av både miljöer och personer. För att ett barn ska skapa en trygg anknytning till förskolan så krävs det en säker och trygg inskolning av barnet. Genom att sätta en trygg grund genom inskolningen kan barnet i förskolan känna en koppling till förskolan som förhoppningsvis upplevs positiv hos barnet. Genom denna positiva koppling kan barnet starta en anknytningsprocess till personalen och miljön på förskolan.

Bowlby (1994) skriver i sin bok *en trygg bas* att bindningsteorin, det som senare blev utvecklat till anknytningsteorin, betonar den primära status och biologiska funktion som de nära emotionella band mellan individer har. Bowlby (1994) skriver att dessa emotionella band skapas och hålls under kontroll av ett cybernetiskt system som finns i det centrala nervsystemet, och att de inre arbetsmodellerna och bindningsgestalten hör ihop. Bowlby hävdar att anknytning som finns hos barn är en biologisk funktion hos spädbarn och små barn. När barn blir utsatta för situationer där det kan skapas en rädsla eller otrygghet så aktiverar deras anknytningssystem och de behöver en trygg bas att återgå till (Bowlby, 1994).

Broberg, Hagström och Broberg (2012, s. 33) skriver att begreppet anknytning kommer från det engelska begreppet attachment. De beskriver begreppet anknytning som

något mindre som hör ihop och är beroende av någonting större. Vidare beskriver författarna sambandet mellan anknytning och omvårdnad där anknytning beskrivs som när en anknytningsperson är villig och kapabel att stödja barnets behov av beskydd, tröst och trygghet för att främja barnets utforskade.

Broberg et al., (2012, s. 34) skriver om John Bowlbys (1907-1990) teori om anknytning. John Bowlbys anknytningsteori var bland de första teorier som kom ut om anknytning när han publicerade sitt arbete ” Attachment and loss”. Tillsammans med John Bowlby finns det en till viktig person inom anknytningsområdet som var med och skapade de första anknytningsteorierna vilket var Mary Ainsworth (1913–1999) som Broberg et al., (2012, s. 35) skriver om. I hennes doktorsavhandling ” An evaluation of adjustment based on the concept of security” var det första gången världen fick ta del av begreppet *trygg bas*. Bowlby och Ainsworth inledde sedan ett över 40 års långt samarbete där de forskade inom anknytning och är de personer som idag räknas som grundare för anknytningsteorierna (Broberg et al., 2012, s. 34).

Broberg et al., (2012, s. 36) beskriver anknytning som nära känslomässiga relationer och skriver om fem faktorer som dessa relationer ska innehålla vilket är att 1. De har varaktighet under en längre tid. 2. Relationen till anknytningspersonen är inte utbytbar och 3. Har en känslomässig betydelse för personen i fråga. 4. Anknytningen kännetecknas av att personerna söker varandras närhet och 5. Att personerna kan uppleva obehag när de är ifrån varandra och som inte släpper förrän de är med varandra igen. Utöver dessa faktorer skriver Broberg et al., (2012, s. 36) att för att ha en anknytningsrelation ska den som är anknuten söka trygghet, tröst och beskydd hos sin anknytningsperson.

Trygg och otrygg anknytning

Broberg et al., (2012, s. 36) skriver om trygg anknytning och beskriver detta som när barnet får trygghet, tröst och beskydd av sin anknytningsperson så är anknytningen trygg. Om barnet däremot inte får den bekräftelse och ökade känsla av trygghet och beskydd av personen som den söker det hos så kallas anknytningen för otrygg.

Hagström (2016, s. 108) skriver också om trygg och otrygg anknytning. Vidare beskriver Hagström (2016, s.108) trygg anknytning som att barnet kan koppla av när det

har en trygg anknytning och kan utforska och leka, men att barnet vet att när det kommer någonting obehagligt eller främmande har den en anknytningsperson att falla tillbaka till. Genom att ha en trygg anknytning till någon av sina vårdnadshavare menar Hagström (2016, s.108) att barn blir mer självsäkra och vågar utforska och utmana i nya situationer som till exempel att börja förskolan och har även lättare att knyta an till andra personer som pedagogerna på förskolan.

Vidare beskriver Hagström (2016, s. 109) en otrygg ambivalent anknytning som istället handlar om att barnen inte har en säker anknytning till sina vårdnadshavare för att de fått väldigt olika signaler under de stunder de behövt stöd och tröst. Ibland har deras anknytningsperson varit stöttande och tröstat medan den ibland har varit frånvarande och inte uppmärksammat barnets behov eller signaler. Dessa barn kan ofta enligt Hagström (2016, s.109) verka som klängiga och osjälvständiga och blir ofta missuppfattade av omgivningen och blir tillsagda att vara mer självständiga när det egentligen är en trygg och säker anknytning som de behöver.

Hagström (2016, s. 108) skriver att en otrygg undvikande anknytning kan utvecklas hos barnen när vårdnadshavarna ofta har satt barnens känslor åt sidan och lärt dem att inte gnälla eller att stora barn inte gråter. Dessa barn skriver författaren att skruvar ned sitt anknytningsbeteende och betar sig som att de klarar sig själva. Dessa barn kräver samma omsorg och behöver samma hjälp med att lära sig kontrollera sina känslor men får inte den stöttning som de egentligen behöver av sina anknytningspersoner (Hagström, 2016, s.108).

Trygg bas

Broberg et al., (2012, s. 44) beskriver begreppet trygg bas som ett av de mest centrala begrepp som finns inom anknytningsteorin. Begreppet kom först som tidigare nämnt från Mary Ainsworths avhandling om anknytning. En trygg bas beskriver två aspekter av den vuxnas omsorgsförmåga enligt (Broberg et al., 2012, s. 44). Den första aspekten är att anknytningspersonen ska vara en trygg bas för barnets utforskande och nyfikenhet. Den andra aspekten är att kunna utgöra en säker hamn för barnet dit det kan återvända om det upplever hot eller fara.

Broberg et al., (2012, s. 44) beskriver denna trygga bas på samma sätt som Hagström (2016, s. 108) beskriver den trygga anknytningen. När ett barn känner att det har en trygghet att återkomma till så vågar barnet utforska världen runt om medan de fortfarande har den säkra hamnen att återvända till.

Precis som Hagström (2016, s 109) beskriver att barn som har en otrygg ambivalent anknytning kan klamra sig fast vid sin anknytningsperson och verka osjälvständig, beskriver Broberg et al., (2012, s. 45) att barn som inte känner sig trygga i sin trygghetscirkel också kan bli att klamra sig fast vid sin trygga bas. Barnet blir därmed osäkert och vågar inte utforska det som finns runtomkring sig.

Trygghetscirkeln

Broberg et al., (2012, s. 45) beskriver trygghetscirkeln som en förklaring av trygg och otrygg anknytning. Barnen har enligt trygghetscirkeln en trygg bas som de utgår ifrån. När barnet sedan väljer att ta sig ifrån denna trygga bas för att utforska så krävs det att den person som utgör denna trygga bas finns med och stödjer barnets utforskande. I Barnet behöver att anknytningspersonen vakar över det, gläds åt det, hjälper det och har roligt med det. Trygghetscirkeln som Broberg et al., (2012, s. 44) beskriver kan barnet stöta på någonting som triggar anknytningsbeteendet hos barnet. Barnet kräver då istället att du låter det återvända till den trygga basen och att du skyddar det, tröstar, njuter av att vara med det och hjälper det att organisera sina känslor.

Inre arbetsmodeller

Broberg et al., (2012, s. 46) skriver att barn runt sex månader börjar utveckla kognitiva förmågor och börjar skapa föreställningar om sig själv och sina relationer till andra människor. Detta kallas enligt författarna för inre arbetsmodeller. De inre arbetsmodellerna gör det möjligt för barnen att skapa en föreställning om vad som kommer hända om barnet gör på det ena eller andra sättet. Broberg et al., (2012, s. 46) skriver att de viktigaste inre arbetsmodeller som barn utvecklar är de sociala relationerna som finns i barnet liv.

Broberg et al., (2012, s. 47) beskriver att för att en inre arbetsmodell ska fungera krävs det att det finns en tydlig överensstämmelse med verkligheten. Barnet tar enligt Broberg et al., (2012, s. 47) in både positiva och negativa erfarenheter i sin inre

arbetsmodell för att göra det så verklighetstroget som möjligt. Barnet kan då använda sig av sin inre arbetsmodell för att navigera sig i sociala relationer. Broberg et al., (2012, s. 47) beskriver däremot att om barn får uppleva mest negativa erfarenheter av sin anknytningsperson så börjar barnet att försöka koppla bort dessa erfarenheter. Detta gör att barnets inre arbetsmodeller och verkligheten inte längre stämmer överens då barnet egentligen förtrycker verkligheten och försöker bara se de positiva erfarenheterna för att skydda sig själv. Detta leder enligt Broberg et al., (2012, s. 47) till att barnen inte längre vet hur de ska agera i sociala situationer och de inre arbetsmodellerna blir inte längre ett hjälpmedel för barnet. Detta påverkar speciellt barnen när de ska försöka påbörja nya sociala relationer som att till exempel knyta an till pedagogerna när barnet börjar förskolan. När barnet då försöker återbilda dessa erfarenheter med pedagogerna i förskolan kan det enligt Broberg et al., (2012, s. 49) leda till att pedagogerna skapar en negativ bild av barnet vilket kan bidra till att barnets självbild utvecklas negativt. Allt detta leder till en negativ spiral som påverkar både barnet och de i barnets närhet.

Barns perspektivet på anknytning

Grace, Walsh och Baird (2018, s.4) har i sin studie genomfört intervjuer med 109 barn från olika bostadsområden i New South Wales i Australien. Forskarna använde sig av en kvalitativ intervjumetod när de intervjuade barnen. Intervjun handlade om vad barnen gör på förskolan och vad som är betydelsefullt för dem. Resultatet av studien visar att kopplingen till barn och vuxna är betydelsefull utifrån barnens perspektiv. Grace et al. (2018, s.10) belyser resultatet och menar att barn som känner sig lyckliga i förskolan har en stark koppling eller relation till vuxna eller barn i förskolan. En motbild fanns även i studien då det visade sig att vissa barn inte visste vad pedagogerna heter och kände ingen större koppling till de vuxna, utan det var övriga barn som var den starkaste kopplingen. Resultatet av studien visade hur några av barnen kände koppling till en specifik leksak istället för till barn och vuxna. Grace et al. (2018, s.11) menar att genom miljön kan barnen finna trygghet i förskolan miljö. Detta genom att veta vad som finns på förskolan när barnen kommer för dagen. Studiens slutsats innebär att, genom barnets perspektiv, försöka förstå barnets tankar och hur de uppfattar förskolan och vad som är viktigt för det.

O'Conner, Nolan, Bergmeier, Hooley, Olsson, Cann, Williams- Smith och Skouteris (2017, s.2) syfte med studien är att undersöka relationen mellan barn och vuxna i förskolan. För att kunna utveckla barnens känslomässiga och sociala kompetens bör det finnas en god relation mellan barn, pedagoger och vårdnadshavare. O'Conner et al. (2017, s.3–4) menar att förskoletiden innebär utveckling inom många områden, till exempel sociala, emotionella och fysiska och att vuxna omkring barnet behöver förbättra barns sociala och känslomässiga utveckling genom att ha en god och trygg relation. O'Conner et al. (2017, s.4) anser att en god relation mellan pedagoger och vårdnadshavare bidrar till barnens utveckling i förskolan, och de kan därför skapa ett gemensamt fokus för att uppnå gemensamma mål för barnets utveckling i både hemmet och i förskolan.

Hagström (2010) skriver i sin studie om hur pedagoger i förskolan kan arbeta med anknytning med barn som har föräldrar med någon typ av psykisk ohälsa. Hagström (2010, s.16) skriver att barns emotionella och fysiska behov ska tillfredsställas av barnets föräldrar och att pedagogerna ska ta denna roll när barnen vistas på förskolan. Syftet med studien är enligt författaren att öka kunskapen om anknytning har en betydelse för att pedagogerna på förskolan ska ha möjlighet att vara en kompletterande anknytningsperson. Hagström (2010, s. 200) anser att detta är ett ämne som saknar forskning och kunskap om sig och att det därför är ett viktigt ämne att forska om. Studien genomfördes genom att personalen först fick gå en fortbildning för att öka sin kompetens inom ämnet. Sedan studerades personalen tillsammans med barnen under en treårsperiod. En av de slutsatser som Hagström (2010, s. 19) kommer fram till med studien är att för de barn som lider av en omsorgsbrist i hemmet kan förskolan och de kompletterande anknytningspersonerna där ha en betydande roll för barnets utveckling.

Shirvanian och Michael (2017) skriver i sin artikel att de tre första levnadsåren är avgörande för barnets sociala och emotionella samt kognitiva utveckling och dess mentala hälsa. Syftet med deras studie är att kunna ge information till de som arbetar med små barn i till exempel förskolan hur anknytningsteoretiska tillvägagångssätt kan implementeras i verksamheten för att gynna barnens anknytning. Shirvanian och Michael (2017, s. 7) skriver att kvalitén på barnomsorgen är en viktig faktor för barns psykiska välbefinnande och känsla av lycka, och att det kan bidra till utveckling av

mentala störningar eller förhindra dem. Precis som Hagström (2010) skriver att personalen på förskolan kan vara en kompletterande anknytningsperson hos barnen skriver Shirvanian och Michael (2017, s.18) att barn med en otrygg anknytning till sina föräldrar kan knyta an till en vårdgivare istället.

Shirvanian och Michael (2017, s. 6) refererar till Bowlbys anknytningsteori och skriver att anknytningen mellan barn och vuxna är livsavgörande för barnets utveckling och att en otrygg anknytning kan skapa stora emotionella och kognitiva problem i framtiden för barnet. En av de slutsatser som studien kommer fram till är att samarbetet mellan vårdgivare och vårdnadshavare är avgörande för att skapa en trygg anknytning på förskolan. Shirvanian och Michael (2017, s. 108) skriver att detta är ett ämne som det finns brist på forskning inom och att det kräver mycket mer studier och forskning kring ämnet för att kunna utveckla bättre anknytningsprocesser inom barnomsorgen.

Syfte och frågeställningar

Syftet i denna studie är att undersöka förskollärares uppfattning samt erfarenhet av barns anknytningsprocesser i förskolan.

De forskningsfrågor som studien avser att studera för att få kunskap om anknytning är:

1. Vilka faktorer anser förskollärarna är viktiga för barnens anknytning?
2. Hur kan förskolor utforma en miljö som gynnar trygg anknytning hos barnen?
3. Vilken roll anser förskollärarna att inskolningen spelar för barnens anknytning process vid förskolan?
4. Vad anser förskollärarna att en trygg anknytning har för betydelse för barns lärande i förskolan?

Datainsamlingsstrategi

Under denna rubrik redovisas tillvägagångssättet under detta arbete. Vi är intresserade av hur förskollärare tänker och förhåller sig till anknytning i förskolan. Vi har valt att genomföra djupintervjuer med ett urval förskollärare. Nedan redovisas vilken metod vi har valt samt hur vi har samlat in empiri till studien. Under denna rubrik kommer vi även redovisa vilka som deltog i studien samt vilka etiska riktlinjer som följts.

Val av intervjuinsamlings metod

I denna studie har vi valt att använda oss av halvstrukturerade intervjuer som metod. Patel och Davidson (2019, s. 98) skriver om skillnaden mellan strukturerade och ostrukturerade intervjuer. Enligt författarna påminner strukturerade intervjuer om enkäter där alla frågor ställs i samma följd till alla respondenter. När respondenterna får svara på detta sätt blir svaren ofta korta då frågorna blir slutna istället för öppna. En ostrukturerad intervju beskriver däremot Patel och Davidson (2019, s.98) som en intervju som ger respondenterna stort svarsutrymme och ger även chans att ställa följdfrågor. Detta görs enligt författarna genom öppna frågor som till exempel, Vad anser du om detta ...? Patel och Davidson (2019, s.106) skriver om en semistrukturerad intervju som ett samtal där den som genomför intervjun har gjort en lista med specifika teman som ska beröras men att respondenterna har stor frihet att utforma svaren själva. Frågorna kan enligt författarna komma i en specifik ordning men de måste inte göra det. Vi har använt oss av en blandning av dessa metoder då vi har ett huvudtema vi valt att inrikta oss på vilket är anknytning. Inom temat anknytning har vi utformat fyra intervjufrågor (se bilaga 1.) med tanken att det ska skapas ett samtal mellan oss och respondenterna där möjligheten att få ut mer av de svar som ges under intervjun.

Patel och Davidson (2019, s.52) beskriver skillnaden mellan kvantitativ och kvalitativ forskning. Författarna skriver om kvantitativt inriktad forskning som innebär att man genomför mätningar genom datainsamling och statistiska bearbetnings- och analysmetoder. I denna typ av forskning belyses även frågor som rör mängd, frekvens, samband mellan variabler, orsak och verkan. Den kvalitativt inriktade forskningen beskrivs som att tolka och förstå människors upplevelser och frågor som vad innebär detta för undersökningsspersonen. Hur kan vi beskriva och förstå sociala situationer och

sammanhang. I kvalitativa forskningsstudier fokuserar datainsamlingen på mjuka data i form av kvalitativa intervjuer och tolkande analyser. Patel och Davidson (2019, s. 105) beskriver att de kvalitativa intervjuerna har så gott som alltid en låg grad av strukturering det vill säga frågorna som intervjuaren ställer ger utrymme för respondenten att svara med egna ord. Patel och Davidson (2019, s. 82) beskriver att det kvalitativa arbetssättet utmärker sig genom att teorierna i studien fastställs före undersökningen är gjord. Författarna kallar detta för ett induktivt arbetssätt. Vi anser att detta är den arbetsprocess som vi har följt då vi har valt att tolka vår insamlade empiri utifrån anknytningsteorier.

Enligt Patel och Davidson (2019, s.106) är syftet med en kvalitativ intervju är att upptäcka och identifiera egenskaper och beskaffenheten hos något till exempel den intervjuades livsvärld eller uppfattning om något fenomen. I en kvalitativ intervju är både intervjuaren och respondenten båda medskapare i ett samtal. Som skrivet tidigare ville vi skapa en miljö vid intervjuerna som gav oss utrymmet att föra samtal med respondenterna om anknytning och därför var en kvalitativ halvstrukturerad intervju det bästa tillvägagångssättet för oss i denna studie.

Val av intervjupersoner

Till denna studie sökte vi förskollärare från olika förskolemiljöer. Utifrån vår VFU erfarenheter valde vi tre skilda förskolor. Det var viktigt att förskollärarna skulle arbeta på småbarnsavdelningar eller på en avdelning med barn i blandade åldrar. De förskollärare som vi valde på varje förskola arbetade på småbarnsavdelningar eller blandade avdelningar. Det var ett medvetet val att tillfråga just de förskollärarna då en av våra intervjufrågor var kopplade till just inskolning och det sker flest inskolningar på just småbarnsavdelningarna i alla fall där barnen är helt nya för förskolan. Personalen på avdelningarna fick själva välja vilken av förskollärarna som ställde upp på intervjun baserat på vem som hade tiden över. Till att börja med valdes en deltagare per förskola.

Samtliga respondenter har fått fingerade namn för att skydda deras identitet, namnen på förskollärarna är *Anna, Mikaela, Stina, Camilla, Therese och Annika*. Förskolornas namn är också fingerade och deras namn är *Gåsen, Svanen och Ankan*. Resultatet kommer presenteras i kategorier utifrån de svar vi har fått av respondenterna relaterat

till våra forskningsfrågor. Respondenterna har olika lång erfarenhet och har olika förutsättningar i arbetet, hur många man är i ett arbetslag och vilken ålder på barn som arbetar med. Nedan presenteras respondenterna för att se skillnaden hos förskollärarna.

Tabell 1. Tabellen visas respondenternas yrkeserfarenhet, åldersgrupp och antal barn i gruppen

Respondent	Yrkeserfarenhet	Ålder på barn	Antal barn i grupp
Anna	20–25 år	3–5 år	19
Stina	25–30 år	2–4 år	19
Annika	10–15 år	1–3 år	18
Camilla	15–20 år	1–3 år	18
Therese	0-5år	1–5 år	16
Mikaela	5–10 år	1–5 år	16

Förskolorna som deltog

De tre förskolor som utgjorde underlaget i studien är väldigt olika i sina arbetsätt.

Dessa förskolor kommer vi kalla vid fiktiva namn för att undvika identifiering.

Förskolorna kommer därför i detta arbete att kallas för *Svanen*, *Gåsen* och *Ankan*. Två av dessa förskolor ligger i samma kommun medan den tredje förskolan ligger i en angränsande kommun. De kommunala förskolorna ligger i en större stad i mitten av Sverige medan friskolan ligger i en mindre ort nära staden men i en annan kommun.

Förskolan Svanen är en friskola som bedriver sin verksamhet utomhus i största möjliga mån. På denna förskola finns det tre avdelningar men på alla dessa tre avdelningar är barnen blandade från 1 – 6 år. Barnen äter mat utomhus, de går iväg på mycket äventyr i skogarna runt omkring förskolan samt har lärande situationer utomhus.

Förskolan Gåsen är en kommunal förskola där det finns fyra avdelningar med två småbarnsavdelningar (1-3 år) och två storbarnsavdelningar (3-6 år.) Denna förskola bedriver sin verksamhet som de allra flesta kommunala förskolor både utomhus och inomhus men har inget speciellt fokus på just lärandet utomhus.

Förskolan Ankan är en kommunal förskola som har en mångkulturell verksamhet. Denna förskola har också två småbarnsavdelningar och två storbarnsavdelningar. Verksamheten sker utomhus och inomhus med mycket fokus på lärande av svenska språket.

Genomförande av intervjuerna

Patel och Davidson (2019, s.96) skriver att det är viktigt att ge personerna som ställer upp i intervjun den information som de har rätt till vid deltagande. Det är bra att först skicka ut ett brev och meddela om studien och vilka vi är för att se om intresset finns och sedan boka tid med de respondenter som vill ställa upp. När informationsbrevet och forskningsfrågorna var skrivna så tog vi kontakt med förskolorna som vi var intresserade av att undersöka i denna studie. I denna studie har vi informerat de respondenter som deltagit i våra intervjuer genom en samtyckesblankett (se bilaga 2) att de har möjlighet att avbryta sitt deltagande när som helst som Löfdahl, Hjalmarsson och Franzén (2014, s.37) skriver att ska göras innan någon intervju eller undersökning genomförs. Vi har även informerat dem om att deras identiteter inte kommer att framgå i arbetet utan fiktiva namn kommer användas på både respondenterna och förskolan. Vetenskapsrådet (2017, s.41) skriver att anonymisering (avidentifiering) är ett sätt att göra så svar på en enkät eller intervju blir anonym och det ska inte gå att identifiera personer som har gett svaren.

Vetenskapsrådet

Vetenskapsrådet (2017, s.40) skriver om fyra viktiga begrepp när det kommer till forskningsdebatten. Dessa är sekretess, tystnadsplikt, anonymitet samt konfidentialitet. Med sekretess menar vetenskapsrådet (2017, s.40) att det finns de yrkesgrupper som är bundna till sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen som till exempel lärare, sjukvårdspersonal, socialtjänsten mm. Detta innebär att de inte får prata någonting som har med sina brukare, patienter eller elever till obehöriga personer vilket kallas för tystnadsplikt.

Tillvägagångsätt

Efter vi skrivit våra forskningsfrågor började vi söka fakta om hur vi skulle skriva våra intervjufrågor och vad som var relevant för oss att få svar på från förskollärarna.

Löfdahl, Hjalmarsson och Franzén (2014, s.36) skriver att i en vetenskaplig studie krävs det ett godkännande av förskolan där studien ska genomföras samt ett samtycke från de barn eller vuxna som deltar. Vi lämnade därför ut samtyckesblanketter till de förskollärare som valde att ställa upp på intervjun som de snabbt skrev på och lämnade tillbaka till oss innan intervjuerna påbörjades.

I samtyckesblanketterna stod det att vi skulle dokumentera intervjuerna med både papper och penna samt inspelning vilket vi även valde att göra. Vi presenterade även att vi skulle delta båda två, att vi som par kan fånga upp så mycket som möjligt av intervjuerna och vara en lyssnande och delaktig intervjuare. En av oss ledde intervjuerna och ställde frågor eftersom hon är den med mest erfarenhet inom yrket och därför hade lätt för att ställa följdfrågor. Även fast vi spelade in intervjuerna så valde vi ändå att den andra skulle anteckna det hon upplevde och hörde vid intervjuerna för att få en helhetsbild över intervjuerna sen när vi lyssnade på dem flera gånger.

Vi genomförde dessa intervjuer på plats på förskolorna för att underlätta för förskollärarna. Vi satt en tid på 30 minuter för varje intervju så det inte skulle bli någon stressad intervju där vi kände att vi inte fick svar på allt vi ville, samtidigt som vi inte ville ta för mycket tid bort från förskollärarna i verksamheten. Alla förskollärare kunde genomföra intervjuerna på den planeringstid de har utsatt i verksamheten så det tog inte bort någon tid från förskollärarna i deras barngrupper. Respondenterna som i detta fall är förskollärarna fick intervjufrågorna på plats vi hade inte delat ut dem tidigare. Detta var för att vi ville skapa ett samtal och diskussion med dem och inte bara få inövade svar som var risken vi ansåg fanns om vi hade delat ut frågorna i förväg.

Utveckling av intervjumall

Det vi ville få svar på i vår studie var främst hur olika förskolor jobbar med anknytningsprocesser i förskolan och hur detta arbete kan skilja sig mellan olika förskolor. Genom att skapa intervjufrågor kopplat till detta och sedan intervjua förskollärare skapa det en möjlighet för oss att söka svar på detta. För att kunna skapa

relevanta intervjufrågor så genomförde vi en pilotintervju innan de stora intervjuerna. Pilotintervjun genomfördes med en annan förskollärare som inte deltog i studien och efter diskuterade vi frågorna och om förskolläraren tyckte att de var relevanta eller kunde ändras. Pilotintervjun visade bra resultat och vi behövde inte justera intervjufrågorna någonting mer utan körde på de frågor vi hade förberett innan.

Tilläggsintervjuer via zoom

När vi hade genomfört dessa tre första intervjuer så märkte vi att vi behövde mer underlag och därför behövde mer respondenter att intervjuas. Då vi ville behålla vårt fokus med de olika förskolornas arbetssätt så hörde vi av oss till förskolorna igen för att få tillstånd att göra fler intervjuer. På grund av begränsad tid hos både förskollärare och oss så valde vi att genomföra dessa intervjuer på zoom istället för på förskolorna. Vi lämnade ut fler samtyckesblanketter till förskolan som de nya respondenterna skrev på och sen kunde vi genomföra intervjuerna på liknande sätt som föregående men över zoom istället. Vi kunde fortfarande spela in intervjuerna och eftersom vi fortfarande såg förskollärarnas ansikte fick vi ut lika mycket av dessa intervjuer som föregående. Vi gjorde intervjuer med tre förskollärare till men alla dessa var inte på småbarnsavdelningar längre.

Sammanställning och bearbetning av data

Patel och Davidson (2019, s.135) skriver att vid intervjuer där anteckningar genomförs kommer det omedvetet att ske förändringar på underlaget då talspråk inte är detsamma som skriftspråk. Kroppsspråk, gester, betoningar, ironi och mimik försvinner i skriftspråket vid transkriptionen. Vi valde därför att vid alla intervjuer använda oss av både inspelning och anteckningar.

Eftersom en av oss antecknade under intervjuerna blev det lätt när vi lyssnade på det inspelade materialet att se vad den som antecknade uppfattade om samtalen just där och då vilket gjorde det enklare att återkoppla och minnas hur vi upplevde intervjuerna med samtliga förskollärare. Till exempel om en förskollärare sa någonting och log så var detta någonting vi kunde se i anteckningarna men som vi inte hade uppfattat genom att bara lyssna på det inspelade materialet.

Efter att ha lyssnat och gått igenom det material vi fick in från intervjuerna så började vi göra en sammanställning av all empiri. Vi letade efter likheter i intervjuerna och sökte samband mellan den forskning vi samlat in och det respondenterna svarat på frågorna. Vi kopplade samman de svar vi fått med Bowlbys anknytningsteori eftersom det är den teori vi valt att utgå från i detta arbete. Vi kunde med hjälp av all denna empiri skapa olika kategorier i vårt resultat som var kopplat till just forskningsfrågorna och kunde på det sättet bilda oss ett tydligt syfte i studien och vad vi ville få fram i vårt resultat.

För att hålla ett objektiva synsätt på intervjuerna lyssnade vi många gånger för att se om det var någonting vi missat i respondenternas svar som kunde tolkas annorlunda. Vi ville endast hålla ett fokus på deras konkreta svar utan att lägga egna värderingar i det och just därför var det viktigt att lyssna flera gånger på intervjuerna för att se så vi inte lagt in några egna värderingar i resultatet.

Resultat

I resultatet presenteras analysen av intervjufrågorna utifrån respondenternas erfarenheter och kunskaper. Resultatet av intervjuerna redovisas utifrån studiens forskningsfrågor och syften. Vi kommer koppla svaren från respondenterna till Bowlbys anknytningsteori.

Förskollärarnas arbetssätt för att skapa trygga barn

I intervjuerna framkom vikten av att skapa en trygg anknytning till alla barn på förskolan. Respondenterna menade att anknytningsprocessen startar under introduktionen och ger en grund för barnens utveckling och lärande. En av respondenterna menade:

Jag som förskollärare skapar en relation och ett engagemang för barnet och vårdnadshavaren så fort de kommer in i verksamheten. Jag visar att jag vill lära känna de och välkomnar de med öppna armar. Jag visar med hela kroppen att det är roligt att barnet har börjat hos oss och håller mig

nära de första dagarna för att ge barnet en möjlighet att lära känna mig lika som att jag vill lära känna barnet och vårdnadshavaren. (Annika)

Samtliga respondenter svarade att de lägger stor vikt vid att skapa trygga barn redan vid introduktionen, att trygga barn upplevs nyfikna och utforskande.

Mikaela uttryckte att hon tar ansvaret först och lär känna barnet och vårdnadshavaren men att övriga kollegor succesivt börjar lära känna barnet men inte alla på en gång.

Respondenten berättar:

Jag vill att barnet ska få ett gott bemötande och att vårdnadshavaren ska få en trygg person att få all information av, att komma till ett nytt ställe och möta många vuxna kan göra att man blir osäker. Därför har vi valt att ansvara för introduktionen under de första dagarna så att man kan skapa en trygg relation till en och samma pedagog men sedan lära känna de andra. Jag försöker tänka hur jag hade velat blivit bemött som vårdnadshavare. Vi i arbetslaget har arbetat ihop en struktur hur vi ska bemöta nya barn och vårdnadshavare och den har vi som grund i introduktionen. (Mikaela)

Anna berättar att på hennes förskola är det mångkulturellt och att man behöver anpassa introduktionen av nya barn på olika sätt. I många fall behövs tolk under första samtalet så att vårdnadshavarna förstår hur introduktionen kommer gå till och om det finns något som pedagogerna behöver få veta om barnet. Detta för att skapa en god relation med barn och vårdnadshavare från start. Respondenten berättade:

I första mötet med vårdnadshavare och telefontolk pratar vi om våra regler och går igenom alla papper som ska fyllas i. Vi vill skapa en god och trygg relation mellan oss och vårdnadshavarna från start och att vårdnadshavarna får en förståelse för svensk förskola. (Anna)

Annika berättar om introduktionen på deras förskola och deras syfte med att börja introduktionen i inomhusmiljön. Syftet är att lära känna barnet och vara nära barnet under första dagarna. Att kunna sitta ner tillsammans med vårdnadshavaren och barnet

och samtala med dem utan några andra barn och vuxna. Ansvarspedagogen ska få en bild av barnets intressen och kunskaper och om det är något som vi behöver veta om barnet hemifrån. Respondenten berättar:

Hos oss är det viktigt att vi som pedagoger håller oss lite tillbaka för att lära oss om barnet genom vårdnadshavaren. Att vi får lärdom genom föräldern så att vi sedan kan lära känna barnet och skapa en relation till de. (Camilla)

Pramling Samuelsson och Sheridan (2016, s. 141) belyser innebörden med kontakten mellan förskollärare och barnens vårdnadshavare. Syftet är att ha utvecklingssamtal för att förskollärare och vårdnadshavare ska samtala kring barnet vilket ska vara deras fokus. Målet med samtalet är att på bästa sätt stödja barnet i deras utveckling och lärande i förskolan.

Respondenternas utsagor stöds av Brandtzæg et al. (2016, s.30) att möta varje barns individuella behov och möta barnen utifrån den trygghet som de behöver.

Respondenterna menar att anknytningsprocessen startar när barnet börjar sin första dag i förskolan. Genom introduktionen skapar man första tryggheten mellan barn, förskollärare och vårdnadshavare menar respondenterna. Broberg et al. (2012, s.44) skriver om det centrala begreppet trygg bas och menar att det gör så att barnet vågar utforska sin omvärld, men att de har sin säkra hamn att återgå till när de känner sig otrygga.

Respondenterna var eniga kring barnens introduktionsperiod, att man som ansvarspedagog kan skapa en god och trygg relation med barnet och vårdnadshavaren. Broberg et al. (2012, s.38) beskriver anknytningsteorin som lyfter vikten av att barnet får skapa en anknytningsrelation till en av förskollärarna för möjligheten att barnet ska få känna sig trygg och utvecklas optimalt utifrån sin egen förmåga. Detta kopplas samman med svaren från respondenterna, vikten av att skapa trygga barn. Barnen får möjlighet att känna sig trygg med samma person under några dagar men att sedan lära känna fler barn och vuxna successivt.

Faktorer som påverkar anknytningsprocessen

Anna menar att se det enskilda barnet är en av de viktigaste faktorerna, att möta barn på ett individuellt anpassat arbetssätt. Anna berättar även att de mångkulturella barnen kan behöva ha stöd av bilder då det kan förekomma språkförbistringar. En annan viktig faktor enligt förskolläraren Anna är att vara närvarande med barnet, att vara tillgänglig och utforska närmiljön på förskolan tillsammans med barnet.

Annika berättar vad som är viktigt när man ska arbeta med trygghet och anknytning, att på deras förskola ska man vara en glad och nyfiken pedagog tillsammans med barnen. Viktigt är också att möta både barn och vårdnadshavare på ett professionellt sätt och tillsammans skapa en god relation. Respondenten berättar:

På vår förskola är det viktigt att man är närvarande pedagog och sitter ned med barnen på golvet så att vi finns tillgängliga på barnens nivå och närvarande. På golvet kan vi där och då se barnens behov och erbjuda material. (Annika)

Mikaela berättar om viktiga faktorer på deras förskola, att samtal och en god relation kan bidra till att barnet känner anknytning till pedagogerna. Med en trygg anknytning menas hur barnen är i verksamheten och hur de kan få ett lustfyllt lärande i vardagen. Respondenten berättar:

Under introduktionen är det viktigt att visa barnen miljön både inomhus och utomhus. Viktigt för oss är att man som pedagog ska vara engagerad och hjälpa barnen att använda sin fantasi. (Mikaela)

Respondenterna var eniga i intervjun att relationen mellan barn, pedagoger och vårdnadshavare är viktigt för att skapa en god anknytning. Detta stämmer överens om Brobergs et al. (2012, s.36) teori att känslomässiga relationer handlar om barns anknytning till en särskild person som inte är utbytbar.

Brandtzæg (2016, s. 154–155) belyser innebörden av barns kontaktsökande. Vid introduktion av nya barn så blir det en omställning att lära känna många nya barn och speciellt vuxna. Brandtzæg (2016, s.155) menar att barnet söker sig till en pedagog som hen vill skapa kontakt med utifrån sina egna förmågor, pedagogerna bör inte välja kontaktperson utan ta hänsyn till barnet som själv får söka kontakt.

Miljön påverkar barnens anknytning

I intervjun tog vi upp betydelsen med miljön och hur den påverkar barnens kontaktsökande och anknytning första tiden i förskolan. En respondent säger:

Genom att erbjuda en inspirerande och tillgänglig miljö kan vi locka in barnen till att vilja leka och utforska. Barn kan bli lika trygga i miljön som att känna trygghet till en person, barnen kan finna anknytning till leksaker. (Stina)

Anna menar att använda en stimulerande miljö ökar barnens lust för att leka och utforska. Anna berättar att på deras förskola är det mångkulturellt och för dem handlar det om att barnen ska få en trygghet i förskolan. Språkförbistring förekommer och då värdesätter de rutin och struktur. Respondenten berättar:

Hos oss är det viktigt att miljön är tydlig och har mycket bilder, då det förekommer språkförbistring. Materialet behöver vara utplacerat med bilder så att barnen själva vet vart man hittar saker och även kan lägga tillbaka de på sitt ställe. Vi anser att en strukturerad och tydlighet i miljön kan få barnen att känna trygghet. (Anna)

Annika uttrycker att pedagogerna på förskolan har skapat en tillgänglig miljö för barnen, allt material finns i en låg nivå så att barnen ska få utforska materialet tillsammans med en pedagog eller själv. Pedagogerna på förskolan låter dörrarna på förskolan stå öppna så att barnet får välja var den vill utforska och på vilket sätt.

Mikaela belyser innebörden med utomhusmaterial, att följa med det nya barnet runt på gården och visa vad som finns tillgängligt. Att ta hand om barnet och visa var material

finns och ta med barnet och visa förrådet så att de känner trygghet i och med miljön är viktigt. Respondenten berättar:

Hos använder vi återvunnet material och skapar och bygger materialet med hjälp av lastpallar, detta gör att barnen får samarbeta och använda sin fantasi tillsammans med andra barn och pedagoger. Barnen ska få känna trygghet i de olika miljöerna och få utforska utifrån sin egen förmåga. (Camilla)

Broberg et al., (2012, s. 201–202) menar att små barn har lättare för lek och lärande i mindre grupper, lek och trygghet utövas genom hur förskolans lokaler är utformade och utifrån barnens behov. Broberg et al., (2012, s. 202) upplyser om betydelsen kring förskolans lokaler och hur den är formad. Små barn behöver inte stora lokaler utan de behöver vuxnas närhet. Barnen behöver få bekräftelsen att förskollärare är närvarande i samma lokal.

Förskollärarnas synsätt på samspelet mellan anknytning och lärande

Stina menar att barnet blir delaktig i verksamheten och nyfiken på att leka och lära med andra om du känner trygghet och anknytning, ett tryggt barn är ett utforskande barn. Personalen kan bidra med lärande till hela barngruppen och inte bara vara fast vid det nya barnet. Barnet får en större inkludering och skapa relationer till barn och vuxna.

Therese menar att för att tryggt barn blir det en lustfylld vardag för barnet som vill utforska och skapa en god relation till barn och vuxna. Barnet vågar prova nya saker och delta i aktiviteter som sker i förskolan. Respondenten berättar:

Att skapa en trygghet hos oss pedagoger är ändå det första steget vi behöver ta, men sedan när vi ser att barnet vill ta sig iväg själv och utforska så kan vi fråga om barnet vill delta i olika aktiviteter tillsammans med de andra barnen. (Therese)

Camilla påvisar betydelsen av trygghet och god anknytning i relation till barnens utveckling och lärande. Genom att fokusera på barns anknytning första tiden i förskolan

och vara en närvarande pedagog så får barnen en trygghet för vuxna, barn och miljön.

Respondenten berättar:

Viktigt i förskolan är att se den röda tråden mellan omsorg och utveckling. Betydelsen av att barnen känner sig trygga så kan vi som pedagog få med de i aktiviteter och vara en drivande och närvarande pedagog tillsammans med barngruppen. (Camilla)

Brandtzæg et al. (2016, s.185–186) menar att genom att skapa en god anknytningsrelation kan pedagoger stödja barnen i deras lärande och kunskapsutveckling. Brandtzæg et al. (2016, s.187) belyser en teori av Myers och Pianta (2008) där de beskriver att barn som känner en trygg bas har lättare att leka och sysselsätta sig med andra barn och aktiviteter på egen hand och inte känna behov av närhet av en anknytningsperson.

Sammanfattning av resultat

I resultatet kan vi se att förskollärarna värderar arbetet med relationsskapande och anknytning till barnen och vårdnadshavare första tiden i förskolan. Resultatet som framkommer i studien är att förskollärarna är väl medvetna om barnens trygghetsbehov och anknytning till vuxna under introduktionstiden. Samtliga respondenter menar att förskollärares arbetssätt påverkar barnens första tid, att skapa en tydlig rutin och struktur från start och att finnas närvarande för barnen ökar barnens relationsskapande till barn och vuxna. Några av respondenterna belyste innebörden med att vårdnadshavarna ska vara delaktiga i verksamheten de första dagarna då barnen och vårdnadshavarna kan utforska miljön tillsammans. Genom att utforska lär barnet känna igen sin närmiljö och skapa en relation till andra barn och vuxna. I intervjuerna framkom vikten av att förskollärarna skulle se till sitt eget förhållningssätt som en viktig faktor för att ge barnen möjligheter att skapa en trygg anknytning i förskolan. Respondenterna påpekade vikten av att arbetslaget ska ha en samsyn på hur man skapar en så trygg anknytning som möjligt för att få en nära relation till barn och vårdnadshavare.

I intervjuerna med förskollärarna lyftes också hur förskollärarnas kroppsspråk och ton kan påverka hur deras förhållningssätt kan uppfattas av barnen. Detta lägger grund för barnens trygga bas och om hur barnet vågar utforska förskolans miljö och intressera sig av andra barn och vuxna. Eller om de vänder tillbaka till den trygga hamnen om det börjar kännas otryggt (Broberg et al., 2012 s. 44). Några av respondenterna menade på att de inte bestämt någon specifik pedagog utan barnet ska få välja själv vem den känner störst anknytning till. Övriga respondenter använde sig av en fast person som är ansvarig i barnens introduktionsprocess. Under intervjun framkom miljön som betydelsefull när man talade om barns anknytning. Barnen behöver en trygg och strukturerad miljö som finns på tillgänglig nivå så att barnen kan få utforska miljön i sin egen takt antingen själv eller med hjälp av anknytningspersonen. Barn kan vara trygg inomhus och andra utomhus, men under barnens första tid tillsammans med vårdnadshavaren så kan man introducera barnen för de olika miljöerna men även se till barnens behov.

Diskussion

I detta avsnitt kommer vi diskutera metodvalet samt diskutera resultatet av studien.

Metoddiskussion

Under denna rubrik kommer vi kritiskt granska och resonera kring vårt arbetssätt och vår metod under denna studie.

Vår metod att använda intervjuer som metod för insamling av empiri i denna studie anser vi vara rätt val. Vi fick skapa ett samtal med alla de respondenter som ställde upp i studien och fick därför ut mycket av de intervjuerna som genomfördes. Genom att använda oss av halvstrukturerade intervjuer där inte alla frågor var skrivna i sten utan de spontana frågorna som kom upp ställdes utöver de frågor som var förberedda innan. Genom att inte dela ut dessa frågor i förhand till respondenterna kunde vi få se deras spontana svar tillsammans med deras reaktioner och uttryck. Ändå har vi reflekterat över om det hade blivit ännu mer utvecklade svar om vi hade delat ut intervjufrågorna i förhand så respondenterna hade fått förbereda sig. En förbättring som vi kan se i detta fall är att genomföra några av intervjuerna på det viset att respondenterna får frågorna i

förhand och att de resterande av respondenterna får frågorna när intervjuerna genomförs.

Vårt val att spela in intervjuerna var någonting som var bra för oss då det är lätt att glömma vad som sagts även fast vi valde att anteckna under intervjuernas gång också. Däremot så kanske respondenterna hade känt sig ännu mer bekväma under intervjuernas gång om inspelningen inte hade varit igång, även fast ingen av respondenterna uttryckt detta.

En lärdom vi tar med oss i detta arbete är att hellre ta med för många respondenter än att behöva lägga till fler respondenter i efterhand. Trots att det gick att lösa bra i detta arbete så kunde det ha ställt till problem med att hitta fler personer som var villiga att intervjuas på så kort tid. Dessa intervjuer som skedde i efterhand blev även över zoom istället för på plats vilket också kan ha haft en negativ påverkan på intervjuerna då dessa intervjuer blev kortare än de som skedde på plats.

En annan lärdom som vi tar med oss ur detta arbete är att det hade varit bra att göra en pilotintervju för att se hur våra intervjufrågor uppfattades. På detta sätt hade vi kunnat anpassa intervjufrågorna på ett ännu bättre sätt utefter vad pilotintervjun hade visat för resultat. Dock är tiden för att utföra denna studie relativt kort och därför är det svårt att genomföra allt man önskar. Hade tiden funnits hade vi genomfört dessa intervjuer med ännu fler respondenter för att få ett bredare resultat. Trots detta anser vi inte att studien har mindre trovärdighet för det. Studien ger en överblick på hur dessa förskolor arbetar med anknytning utifrån de förskollärare som deltog.

Resultatdiskussion

Syftet i denna studie var att undersöka förskollärares uppfattning samt erfarenhet av barns anknytningsprocesser i förskolan. Nedan i diskussionen kommer vi presentera de centrala begreppen från intervjuerna kopplat till den tidigare presenterade forskningen.

Det första mötet

Det första centrala begreppet som respondenterna tog upp är det första mötet kopplat till introduktionen. Trygghet speglas genom hur barnet är i förskolan, utforskande och nyfikna barn kan man se som trygga barn menade respondenterna. I läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018 s.13) kan vi läsa om betydelsen av att barnen ska få möta en lärande och utvecklande verksamhet som ska ge varje barn förutsättningar till att utveckla sin identitet och känna sig trygg i den. I läroplanen kan vi även läsa om vikten att få barnen att utveckla sin nyfikenhet samt lust för att leka och lära (Skolverket, 2018 s.13). Anna berättar om förskolan som hon arbetar på där det är hög procent mångkulturellt och att detta arbetssätt innebär att man måste förhålla sig till hur man använder sitt kroppsspråk och ton när man inte förstår varandra. Vi anser att genom att ha en god arbetad och utvecklad plan för hur introduktion och första mötet ska gå till så bör förskollärare kunna sätta sig in i barnens och vårdnadshavares perspektiv. Detta stöds av Pramling Samuelsson och Sheridan (2016, s.141) som skriver i sin bok angående kontakten mellan barnens vårdnadshavare och förskollärare, att när man talar ska barnet vara i deras fokus. Detta är för att kunna stödja barnet i deras utveckling i förskolan.

Brandtzæg et al. (2016, s.30) menar att möta varje barn individuellt och utifrån deras egna behov och anpassa verksamheten till alla olika individer. Att möta barnet utifrån den trygghet som de behöver i sin utveckling, barn kräver olika behov och det bör man individanpassa i verksamheten. Detta anser vi är viktigt då man ska se till varje enskild individ och inte jämföra med någon annan. Alla barn har olika behov och förskollärare behöver ha olika metoder för att komma nära barnen vid det första mötet. Broberg et al., (2012, s.44) menar att barnen utforskar sin omvärld i olika takt och barnen vill veta att dess säkra hamn finns nära till hands så att barnet kan få gå tillbaka till den personen när de känner sig otrygga. Respondenterna menade på att man bör släppa barnet vid introduktionen så att de ska få utforska själva men ändå finnas i närheten så att barnen kan få gå tillbaka till sin anknytningsperson som man känner den starkaste relationen till.

Förskollärares synsätt och arbetssätt

En av respondenterna introducerar bildstöd vid introduktionen. Förskolläraren menar att detta gynnar alla barns förståelse och utveckling, syftet med detta är för att kunna möta alla barn och vårdnadshavare med stöd av bilder. Respondenterna lyfte innebörden med att använda samma arbetssätt och bemötande när det handlar om barn som behöver en god anknytning. Barn har olika behov och känner olika stort behov av anknytning. Detta stödjer Broberg et al., (2012, s.36) att känslomässiga relationer handlar om barnens anknytning till en och samma person som man inte kan byta ut. Barnen kan känna anknytning till förskollärare eller till miljön.

Brandtzæg (2016, s. 154–155) skriver om barnens kontaktsökande och omställningen av att börja i förskolan, barnet ska lära känna nya barn och vuxna och här är det därför viktigt att se vem barnet närmar sig och vem barnet känner störst anknytning till.

Respondenterna menar att det är många viktiga aspekter att tänka på när det kommer till barns anknytning. Att skapa en god relation till barn och vuxna är lika viktig som att barnet ska känna sig trygg med inomhus och utomhusmiljön på förskolan.

Anknytning utifrån miljöperspektiv

Respondenterna berättade om innebörden att skapa en tillgänglig miljö med öppna ytor för att barnet ska kunna utforska samtidigt som man kan se sin anknytningsperson.

Materialet på förskolan bör finnas på en låg nivå så att barnet själv kan välja aktivitet.

Broberg et al., (2012, s. 201–202) menar att små barn har lättare för lek och lärande i mindre grupper samt att förskolans lokaler är anpassade utifrån barnens behov. Detta stödjer respondenternas utsagor att se till varje barns individuella behov. En av

respondenterna berättade om betydelsen av att utforska miljön både inomhus och utomhus tillsammans med barnet, syftet är att vara medutforskande och närvarande.

Detta stödjer Broberg et al., (2012, s. 202) att vara en närvarande pedagog och att barnen inte behöver stora lokaler att utforska utan vikten av att vuxnas närhet är det viktigaste. Barn behöver få bekräftat att en anknytningsperson finns i närheten genom att kunna få ögonkontakt eller kunna se anknytningspersonen är i närhet av barnet (Broberg et al., 2012, s. 202).

Anknytning och lärande- hur håller det samman?

Respondenterna menar att genom att skapa en god relation och ge barnens trygghet i förskolan kan barnen bli nyfikna och delaktiga i förskolans aktiviteter. Detta stöds av styrdokumenterna i förskolan, läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018, s. 10) vikten av att skapa en god verksamhet för barnen genom omsorg. Att barnen får bli trygga i omsorgsfull verksamhet bidrar till barnens utveckling och lärande (Skolverket, 2018, s. 10). Respondenterna menar att om inte barnen känner trygghet så känner de ingen lust för att leka och lära med andra. Brandtzæg et al. (2016, s.185–186) skriver om anknytningsrelationen mellan barnen och den vuxna, att via anknytning stödjer förskolläraren barnen i deras kunskapsutveckling.

Genom våra erfarenheter kan man se att alla barn är olika och känner olika anknytningsbehov. Vissa barn kan det vara svårt att gå iväg från sin anknytningsperson medan andra vill utforska ganska fort och efter en kort tid i förskolan. Brandtzæg et al. (2016, s.187) belyser Myers och Piantas (2008) teori där de menar att barn som känner en trygg bas har lättare att sysselsätta sig med andra barn och aktiviteter själv och inte känna behovet från anknytningspersonen. Respondenterna belyser vikten av att skapa de rätta förutsättningarna för det enskilda barnet och behovet av att tänka på att alla barn är olika och behöver olika stöd i förskolan.

Förskolan ska erbjuda alla barn en trygg omsorg där barnens behov så som omsorg, utveckling och lärande ska bilda en helhet för barnens välbefinnande (Skolverket, 2018, s. 7). I läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018, s. 10) står det om att omsorg ska bidra till barnens utveckling och lärande. Att skapa en trygg omsorg är en viktig roll för att barnen ska kunna utveckla trygghet för deras framtida utveckling och lärande (Skolverket, 2018, s.10). I intervjuerna med förskollärarna kunde vi antyda att alla respondenterna ansåg vikten av omsorg och utveckling är viktigt för barnens livslånga lärande.

Förskolans läroplan

I intervjuerna med de olika respondenterna diskuterades anledning till varför inte anknytning står med som ett centralt begrepp i förskolans läroplan (Skolverket, 2018) då detta är en av de viktigaste sakerna att arbeta med under barnens första tid.

Förskolans uppdrag vilar på att skapa en miljö för barnen där det ska finnas en balans av omsorg, utveckling och lärande (Skolverket, 2018, s.10). Förskolan ska erbjuda alla barn en trygg omsorg där barnens behov så som omsorg, utveckling och lärande ska bilda en helhet för barnens välbefinnande (Skolverket, 2018, s. 7). Förskollärarna i intervjun menade på att det borde stå på ett tydligare sätt som ett centralt begrepp i läroplanen. I resultatet ser vi en koppling till läroplanen men att respondenterna anser att läroplanen är tolkningsbar. Vi läser ofta om att omsorg bidrar till barns utveckling och lärande men inte vikten av barns anknytning eller anknytningsprocess. I intervjun kunde vi se att förskollärarna kopplar anknytning till omsorg som bidrar sedan till barnens utveckling och lärande. Vi anser att förskollärarna har kunskap om betydelsen av barns anknytning i förskolan. I resultatet kopplade vi detta till läroplanen (Skolverket, 2018, s. 13) att utveckla barnens förutsättningar till att känna sin identitet och känna trygghet i den. Genom anknytningspersonen kan barnen utöva sin lust för att leka och lära (Skolverket, 2018, s.13). Respondenternas svar kopplas till läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018 s. 13) där vi kan läsa att förskolan ska utveckla barnens förutsättningar till att känna sin identitet och känna trygghet för det. Barnen ska få möjlighet att öka sin lust för att leka och lära (Skolverket, 2018, s. 13).

Slutsats

Syftet med studien var att undersöka förskollärares uppfattning samt erfarenhet av barns anknytningsprocesser i förskolan. Utifrån våra intervjuer kunde vi se att förskollärarna hade ett liknande tankesätt oavsett förskola när det kom till anknytningsprocesserna i förskolan. Alla förskollärarna ansåg att anknytning är viktigt i förskolan och att inskolning spelar en stor roll i hur anknytningen utvecklas. Förskollärarna beskriver olika arbetssätt beroende på hur deras förskola är organiserad till exempel på den mångkulturella förskolan så spelar språket en stor roll för anknytningen än vad det gör på de andra förskolorna, att göra sig förstådd på andra sätt än det verbala talet. Respondenten från den mångkulturella förskolan menar att fokuset ligger på att göra sig förstådd och att skapa en god relation med vårdnadshavare och barn genom det första mötet som de använder med tolk. Tolk används inte varje dag så den vardagliga kontakten kan brista med tanke på språkförståelsen. Förskollärarna försöker använda sig

av bilder så att vårdnadshavare ska förstå och visa konkreta föremål för att skapa en konversation.

Förskollärarna tog upp att vikten av barns anknytning i förskolan inte framhålls i förskolans läroplan vilket vi finner intressant och någonting som skulle behöva utvecklas i framtiden anser vi. Genom detta arbete har vi fått en större förståelse för anknytningens betydelse för barnen i förskolan och genom den forskning vi tagit del av har vi fått djupare kunskap inom flera aspekter av anknytning. Genom vår studie har vi uppmärksammat förskollärares olika arbetssätt av anknytningsprocesser. Genom att jämföra dessa arbetssätt har det bidragit till ökad förståelse.

Av egna erfarenheter kan vi se att förskollärare är på barnens nivå under introduktion och anknytningsprocessen, att man håller sig nära barnet och bekräftar att man är närvarande i barnens utveckling. Vi kan koppla detta till våra erfarenheter och praktiker. Vi har fått vara delaktiga i introduktioner på förskolorna och vi ser att förskollärare vet hur man ska få barn och vårdnadshavare att bli bemötta utifrån det specifika barnet genom nyfikenhet och engagemang för det enskilda barnet.

Referenser

- Brandtzæg, I., Torsteinson, S. & Øiestad, G. (2016). *Se barnet inifrån: att arbeta med anknytning i förskolan*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Bowlby, J. (1994). *En trygg bas: kliniska tillämpningar av bindningsteorin*. Stockholm: Natur och kultur
- Broberg, M., Hagström, B. & Broberg, A. (2012). *Anknytning i förskolan: vikten av trygghet för lek och lärande*. (1. uppl.) Stockholm: Natur & Kultur.
- Grace, R., Walsh, R., & Baird, K. (2018). Connection, special objects and congruence: The perspectives of young children from disadvantaged communities on participation in early childhood education settings. *Early Child Development and Care*, 188(8), 1176-1189. <https://doi.org/10.1080/03004430.2016.1251915>
- Hagström, B. (2016) Anknytning handlar om tillit. I B. Riddersporre & Bruce, B. (red.). *Omsorg i en förskola på vetenskaplig grund*. (s. 103 – 117) Stockholm: Natur & kultur.
- Hagström, B. (2010). Kompletterande anknytningsperson på förskola. Diss. Lund: Lunds universitet.
- Löfdahl Hultman, A., Hjalmarsson, M. & Franzén, K. (red.) (2014). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- O'Connor, A., Nolan, A., Bergmeier, H., Hooley, M., Olsson, C., Cann, W., Williams-Smith, J., & Skouteris, H. (2017). Early childhood education and care educators supporting parent-child relationships: A systematic literature review. *Early Years: An International Journal of Research and Development*, 37(4), 400-422. <https://doi.org/10.1080/09575146.2016.1233169>
- Patel, R. & Davidson, B. (2019). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (Femte upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Pramling Samuelsson, I. & Sheridan, S. (2016). *Lärandets grogrund: perspektiv och förhållningssätt i förskolans läroplan*. (3., [uppdaterade] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Riddersporre, B. & Bruce, B. (red.) (2016). *Omsorg i en förskola på vetenskaplig grund*. (1. utg.) Stockholm: Natur & kultur.
- Shirvanian, N., & Michael, T. (2017). Implementation of Attachment Theory into Early Childhood Settings. *International Education Journal: Comparative Perspectives*, 16(2), 97-115.

Fanny Ritola & Mimmi Sterner
Förskolläraryrket HT21
Examensarbete didaktik 15 hp

Skolverket. (2018) *Läroplanen för förskolan*. Stockholm: Skolverket.

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilagor

Bilaga 1

Intervjufrågor

- 1) Hur kan du som pedagog påverka barnens anknytning första tiden i förskolan?**

- 2) Vilka faktorer är viktiga när man skapar en trygg anknytning?**

- 3) Hur kan man utforma en miljö som känns trygg för nya barn?**

- 4) Vilken betydelse har en trygg anknytning för barns lärande?**

Bilaga 2

Information och samtyckesblankett till förskollärare.

Vi heter Fanny Ritola & Mimmi Sterner och studerar vid förskolläraryrket, Högskolan i Gävle. Under höstterminen 2021 skriver vi vårt examensarbete i didaktik.

Under perioden v. 43 - 44 planerar vi för att genomföra intervjuer på er förskola.

Syftet med våra intervjuer är att undersöka hur ni jobbar med anknytning och inskolning på er förskola. För att närma oss detta kommer vi att genomföra en intervju med en av er förskollärare.

Undersökningen kommer att avrapporteras som ett examensarbete.

Förskolans namn och alla deltagande anställda kommer att aidentifieras (i både eventuella bilder och i text) i det slutgiltiga arbetet. Allt insamlat material förvaras så att ingen obehörig får tillgång till det. När examensarbetet har examinerats kommer det sparas i högskolebibliotekets databas DIVA.

Medverkan i examensarbetet är helt frivilligt och du kan när som helst avbryta deltagandet. Detta samtycke ger, efter ditt medgivande oss som studenter tillstånd att med ljudinspelningar samt papper och penna spela in och anteckna det som sägs under intervjun. Vi står till förfogande för att svara på frågor under hela vår tid på förskolan.

Enligt EU:s dataskyddsförordning har du rätt att kostnadsfritt ta del av insamlade uppgifter och vid behov få eventuella fel rättade eller att hanteringen av personuppgifter begränsas. Kontaktperson är vår handledare (kontaktuppgifter nedan), som också tar emot eventuella klagomål på hanteringen av personuppgifter.

Vi är tacksam för svar senast 22/10- 2021.

Med vänlig hälsning, Fanny Ritola & Mimmi Sterner

E-post: Fanny_ritola@hotmail.com
Tel: 070-7507773

E-post: Mimmi.sterner@alvboda.se
Tel: 073-5955760

Kontaktperson Högskolan i Gävle:
Handledare: Annie Hammarberg
E-post: annie.hammarberg@hig.se

Samtycke

Medverkan i undersökningen....., är helt frivillig och du kan när som helst avbryta deltagandet. Detta samtycke ger, efter ditt medgivande oss/mig som studenter/student tillstånd att meddokumentera situationer där du medverkar. Vi/Jag står till förfogande för att svara på frågor under hela vår/min tid på förskolan.

Ja, jag ger samtycke till att delta i undersökningen....

Datum och plats:.....

.....
Underskrift

.....
Namnförtydligande

Bilaga 3

Databaser och sökord

För att söka fram aktuell forskning har vi använt oss av olika databaser som ERIC, PsycINFO, högskolan i Gävles egna databas Discovery och Libris. De ord som vi valt att söka på i dessa databaser är: attachment in preschool*, Attachement*, Preschool*, anknytning*, Learning*, Early childhood education*, anknytning i förskolan*, trygghet*, förskola*, lärande*, alla dessa ord har kombinerats på olika sätt för att få fram olika resultat. Vi ville ha pålitliga källor och valde därför att fylla i rutan pre review i databaserna vilket betyder att de är fackgranskade.

I artiklarna som vi har sökt fram framhålls vikten av relationsskapande och anknytning i förskolan utifrån barns perspektiv, vårdnadshavares perspektiv och förskollärares perspektiv. Gemensamt för samtliga artiklar är att betydelsen av barns trygghet och anknytning i förskolans verksamhet riktas mot andra barn och vuxna.